

49
66000

Ministerie van Algemene Zaken
Secretaris CVIN

Binnenhof 20
2513 AA DEN HAAG

Datum
18 december 2001

Ons kenmerk
1780941/01

Onderdeel
Directie Democratische
Rechtsorde

Inlichtingen

T (070) 320 44 00
F (070) 320 07 33

Uw kenmerk

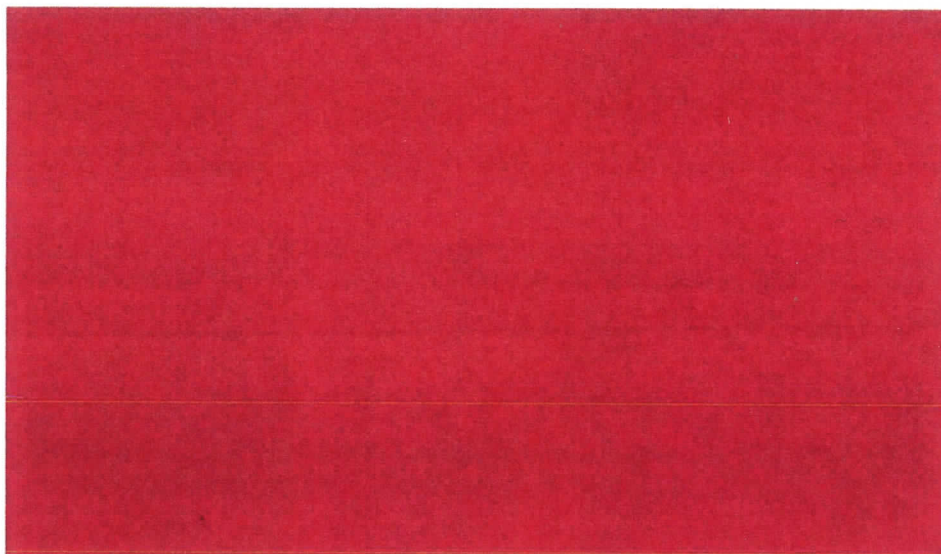
Blad
1 van 1

Aantal bijlagen
Een

Postadres
Postbus 20010
2500 EA Den Haag

Onderwerp
Voortgang in de strijd tegen het terrorisme:
ontwikkelingen in het dreigingsbeeld

Hierbij treft u aan de derde dreigingsanalyse Terrorismen van de BVD. Deze analyse laat een iets ander beeld zien dan de vorige. Voor twee punten vraag ik daarom uw aandacht.

HET HOOFD VAN DE BINNENLANDSE VEILIGHEIDSDIENST,

S.J. van Huist

Binnenlandse
Veiligheidsdienst

Nr. 1780898/01

VOORTGANG IN DE STRIJD TEGEN HET TERRORISME

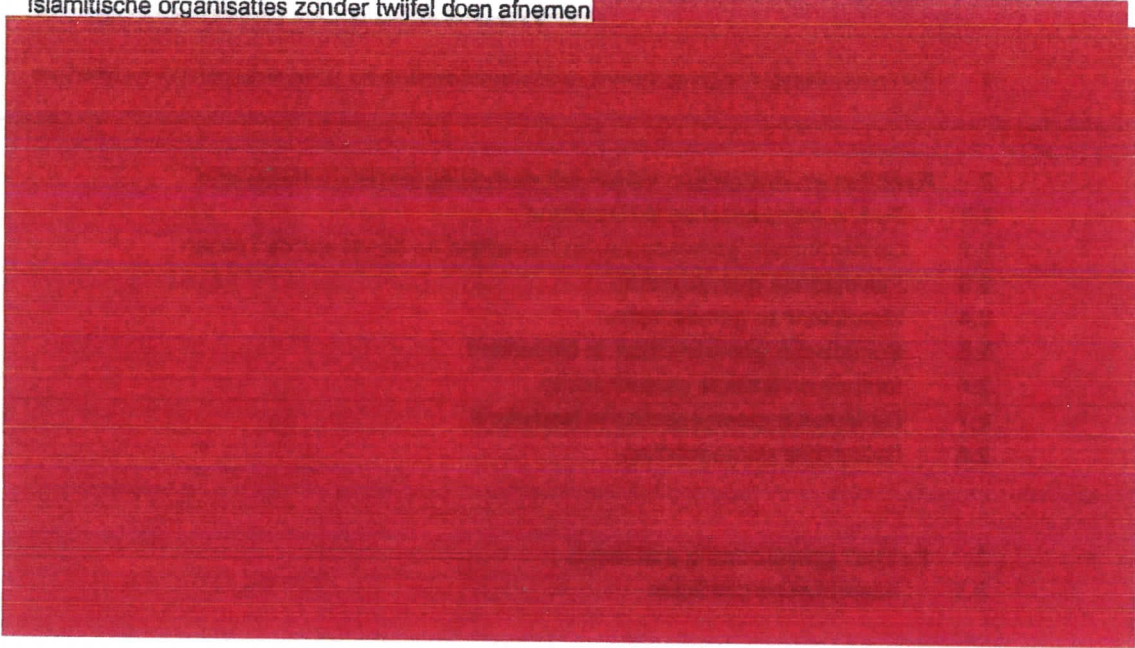
ONTWIKKELINGEN IN HET DREIGINGSBEELD

Binnenlandse Veiligheidsdienst, 17 december 2001

Hoofdstukindeling	Paginanummer
Samenvatting dreiging	3
1 Terroristische dreiging vanuit radicaal-islamitische groeperingen en netwerken	5
2 Reacties en dreigingen vanuit minderheidsgroepen in Nederland	10
2.1 Turkse gemeenschap in Nederland	10
2.2 De Afghaanse gemeenschap in Nederland na de val van de Taliban	12
2.3 Pakistaanse gemeenschap	16
2.4 Marokkaanse gemeenschap	16
2.5 Somalische gemeenschap in Nederland	17
2.6 Iraanse en Iraakse gemeenschap	18
2.7 De Molukse gemeenschap in Nederland	18
2.8 Palestijnse gemeenschap	20
3 Politiek gewelddadig activisme	21
3.1 Interetnische conflicten	21
4 Mogelijk gebruik van NBC of ICT wapens door terroristen	23

Samenvatting dreiging

De brede campagne die sedert 11 september door de internationale gemeenschap is gevoerd tegen het islamistisch terrorisme, alsmede de verwoesting van terroristische infrastructuren door de oorlog in Afghanistan sinds 7 oktober 2001, hebben de slagkracht van de radicaal-islamitische organisaties zonder twijfel doen afnemen

De verhoogde algemene dreiging tegen Amerikaanse belangen geldt vanzelfsprekend ook voor Nederland. Daarbij moet overigens worden aangetekend dat de BVD niet beschikt over concrete aanwijzingen dat op korte termijn terroristische aanslagen tegen in Nederland verblijvende personen of objecten zullen worden uitgevoerd. Dat Usama bin Laden uitgerekend Nederland heeft genoemd in de recent in Afghanistan opgedoken videoband, mag naar de inschatting van de BVD - niet geduid worden als een signaal dat zijn organisatie het specifiek op ons land voorzien heeft. Hij noemt Nederland slechts als een in de media genoemd voorbeeld van een land waar de aanslagen in de VS geleid hebben tot een religieuze opleving onder de moslims.

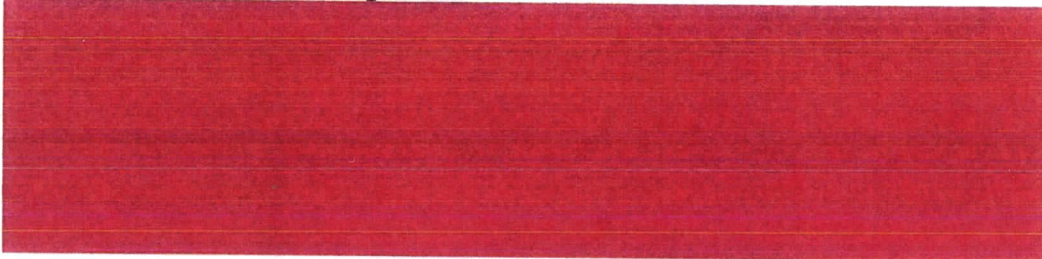
Ten aanzien van de dreiging van terroristische aanslagen moet tot slot nog gewezen worden op de algemene kwetsbaarheid van een samenleving die een periode ingaat, waarin door feestdagen en vakanties sprake is van onderbezetting bij of stillegging van openbare diensten en instellingen. Een afnemende waakzaamheid en slagvaardigheid vormen juist in deze periodes een extra risico.

De verhoudingen binnen en tussen de verschillende etnische en religieuze gemeenschappen in Nederland zijn sinds de aanslagen van 11 september onder druk komen te staan. Inmiddels is de grootste emotie weggeëbd en is het aantal anti-islamitische incidenten afgenomen. Van massale ordeverstoringen is op geen enkel moment sprake geweest. Wel zijn de verhoudingen voor langere tijd nog zo broos, dat ingrijpende internationale gebeurtenissen opnieuw kunnen leiden tot spanningen.

1 Terroristische dreiging vanuit radicaal-islamitische groeperingen en netwerken

Gevolgen van de aanvallen in Afghanistan

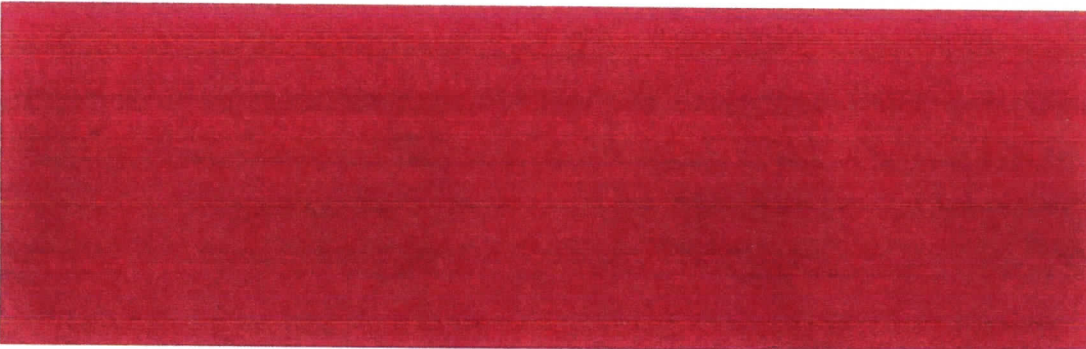
De aanvallen in Afghanistan hebben een grote slag toegebracht aan terroristische infrastructuren.

. Duidelijk is echter wel dat de militaire successen in Afghanistan nog niet betekenen dat in internationaal verband de terroristische dreiging van radicale moslims substantieel is afgenomen.

. Tevens moet in aanmerking genomen worden, dat ook los van de Al Qaeda organisatie een terroristische dreiging uitgaat van radicaal-islamitische personen en organisaties. De organisatie van Usama bin Laden is de afgelopen jaren bij vrijwel elke – al dan niet succesvolle – poging tot een terroristische aanslag op een Westers doel direct of indirect betrokken geweest. Verschillende van deze pogingen, waaronder de geslaagde aanslagen op 11 september in New York en Washington, zijn direct door de Al Qaeda organisatie aangestuurd. Bij andere pogingen, zoals de in december 2000 verijdelde aanslag op een Kerstmarkt in Straatburg (Frankrijk), is de Al Qaeda organisatie waarschijnlijk vooral in faciliterende zin betrokken geweest. Met name leden van Algerijnse groeperingen zoals de Groupe Salafiste pour la Predication et le Combat (GSPC) en de Takfir Wal Hijra (TWH) moeten echter in staat worden geacht om ook in redelijke onafhankelijkheid van de Al Qaeda organisatie terroristische aanslagen te plegen. Tevens kan niet worden uitgesloten dat reeds voor de aanvallen van Westerse mogendheden in Afghanistan voorbereidingen zijn gestart voor terroristische aanslagen tegen Westerse doelen, en dat de ontwikkelingen in Afghanistan geen belemmering vormen voor het ten uitvoer brengen van deze aanslagen.

Gevolgen van de intensivering van de bestrijding van terrorisme door Westerse overheden
Sinds de aanslagen in de VS op 11 september 2001 hebben Westerse overheden en internationale instituties als de VN en de Europese Unie (EU) de aanpak van terrorisme hoog op de agenda geplaatst. Besluiten over nationale en internationale anti-terrorisme-wetgeving worden alom met grote voortvarendheid genomen. De justitiële en politieke aanpak van radicale moslims en islamitische organisaties die in verband gebracht kunnen worden met de ondersteuning of zelfs uitvoering van terroristische aanslagen is stevig ter hand genomen. Sinds 11 september zijn in Westerse landen, ook in Nederland, verschillende personen aangehouden en verdachte tegoden bevroren.

Het zou echter te optimistisch zijn te veronderstellen dat daarmee de dreiging van terroristische aanslagen reeds substantieel is afgenomen. Ongetwijfeld zullen er (delen van) terroristische netwerken zijn die tot op heden niet of nauwelijks zijn aangetast door de internationale campagne van terrorismebestrijders.

De BVD heeft sinds 11 september zijn onderzoek naar in Nederland verblijvende radicaal-islamitische personen en groeperingen sterk uitgebreid. De BVD beschikt op dit moment niet over concrete aanwijzingen dat in of vanuit Nederland voorbereidingsactiviteiten worden ontplooid ten behoeve van terroristische aanslagen

De militaire strijd tegen het terrorisme

De Amerikaanse aanvallen op Afghanistan, die op 7 oktober zijn ingezet, zijn succesvol verlopen. Mede dankzij luchtsteun van Amerika en zijn bondgenoten slaagde het Afghaanse verzet erin de Taliban te verdrijven uit de hoofdstad Kaboel. Enige weken later viel ook Kandahar, het voornaamste bolwerk van het islamitisch-fundamentalistische bewind. Indien

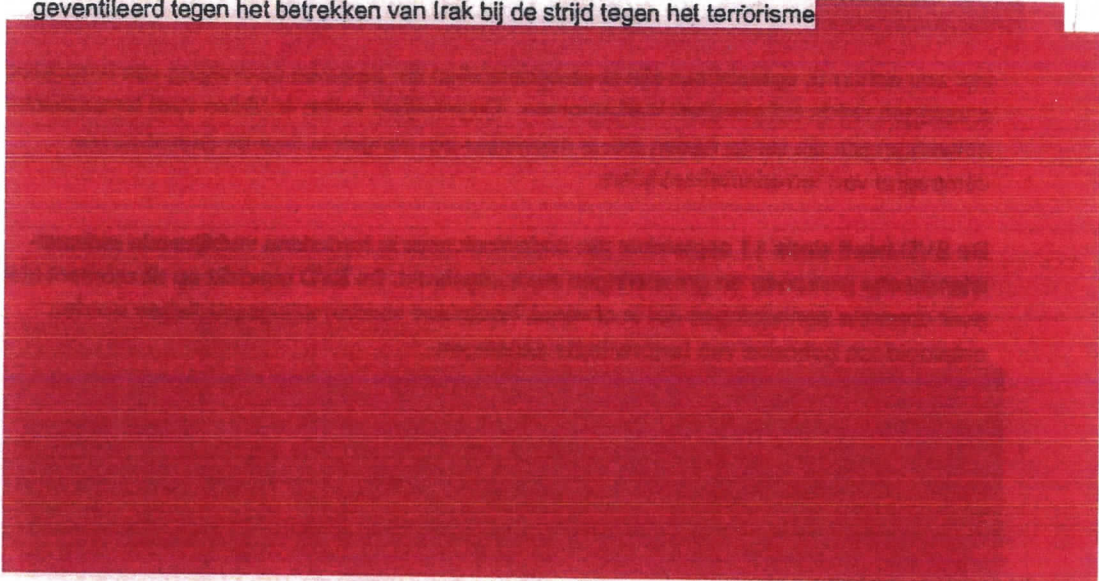

Usama bin Laden zich schuilhoudt in een grottencomplex bij Tora Bora, zoals de media berichten, mag worden verondersteld dat zijn gevangenneming of eliminatie een kwestie van dagen is. Het is evenwel ook mogelijk dat hij zich niet langer in Afghanistan bevindt.

De laatste weken is druk gespeculeerd over het vervolg van de strijd tegen het terrorisme. De Amerikaanse regering heeft laten doorschemeren dat zij niet zal volstaan met militaire maatregelen tegen Afghanistan. Washington geeft aan van plan te zijn de strijd ook elders ter wereld, en met andere dan militaire middelen, te voeren.

De internationale media hebben verschillende landen genoemd die mogelijk het doelwit zullen worden van nieuwe Amerikaanse aanvallen. Soedan, dat na de aanslagen op de Amerikaanse ambassades in Nairobi en Dar-es-Salam werd getroffen door militaire vergeldingsmaatregelen, lijkt dit keer door een redelijk coöperatieve opstelling ten aanzien van Washington aan luchtaanvallen te zullen ontkomen. Ook Jemen is geneigd medewerking te verlenen aan de internationale strijd tegen het terrorisme. Eventuele militaire acties in dat land mogen niet worden uitgesloten, maar zullen waarschijnlijk alleen plaatsvinden met instemming van de regering in Sana'a.

President Bush heeft gekozen voor een onverzoenlijke opstelling jegens het bewind van Saddam Hoessein in Irak. Diens halsstarrige weigering opnieuw VN-wapeninspecteurs toe te laten, moet op termijn wel leiden tot nieuwe Amerikaanse en Britse luchtacties. De Europese en Arabische bondgenoten van de Verenigde Staten hebben echter ernstige bezwaren geventileerd tegen het betrekken van Irak bij de strijd tegen het terrorisme

De Arabische publieke opinie

In de islamitische wereld heerst een wijdverbreid gevoel van onvrede over de buitenlandse politiek van het Westen, in het bijzonder van de Verenigde Staten. Die onvrede is het sterkst in Pakistan en de Arabische landen, en minder sterk in gematigde islamitische staten als Turkije en Indonesië. De etnische minderheden in Nederland zijn grotendeels afkomstig uit de Arabische wereld. Veel Nederlandse Arabieren volgens het nieuws uit hun vaderland; hun mening wordt tenminste gedeeltelijk gevormd door de berichtgeving in de Arabische pers.

De Arabische publieke opinie wordt gevoed door een stroom berichten in de media waarin de westerse cultuur en de internationale politiek van de Verenigde Staten en Europa bijzonder kritisch worden benaderd. Veel Arabieren kunnen niet lezen en schrijven en zijn daarom voor hun nieuwsvoorziening afhankelijk van radio en televisie. In vrijwel alle Arabische staten wordt de radio- en televisieberichtgeving gedomineerd en gecontroleerd door de overheid. Ook Arabische regeringen die een pro-westerse buitenlandse politiek voeren, gedogen of stimuleren mediaberichtgeving die het Westen in een slecht daglicht stelt.

Arabieren die toegang hebben tot de geschreven pers, vinden een iets grotere diversiteit aan standpunten en meningen verwoord, maar ook daar is sprake van staatscensuur. Franstalige kranten in landen als Libanon of Algerije veroorloven zich soms een iets milder standpunt, maar de Arabischtalige pers, die een grotere verspreiding kent, neemt telkens een onbuigzaam kritisch standpunt in ten aanzien van de Amerikaanse en Europese buitenlandse politiek en de als decadent afgeschilderde westerse beschaving. Tot de westerse geschreven pers hebben ook Engels- of Franssprekende Arabieren nauwelijks toegang. De weinige westerse kranten en tijdschriften die in de Arabische wereld worden verkocht, zijn door de staatscensuur vaak ontdaan van artikelen die als grievend worden beschouwd ten aanzien van de islam, of als onaanvaardbaar kritisch jegens Arabische regeringen.

Een zeer kleine groep Arabieren heeft toegang tot het Internet. De voorwaarden die noodzakelijk zijn om het Internet te kunnen gebruiken – toegang tot een computer en kennis van de Engelse taal of tenminste het Latijnse schrift – zorgen ervoor dat het Internet slechts voor een kleine elite beschikbaar is. De meest repressieve Arabische-dictaturen – Libië, Syrië, Irak – staan het gebruik van het Internet in het geheel niet toe. In andere landen wordt het bezoeken van een groot aantal websites onmogelijk gemaakt, of wordt het surfgedrag van de burgers nauwlettend in de gaten gehouden door de veiligheidsdiensten.

De Arabische pers wordt gekenmerkt door een bijna volledig gebrek aan zelfkritisch vermogen. De problemen die de Arabische wereld teisteren, worden verzwegen of toegeschreven aan krachten van buiten. Op die manier wordt bewerkstelligd dat de gewone man niet de falende bestuurders van zijn eigen land verantwoordelijk stelt voor zijn ellende, maar zijn frustratie richt op het Westen en de vermeende corrumperende invloed van de Verenigde Staten.

De grieven van de Arabische pers en publieke opinie spitsen zich toe op de dubbele standaard die het Westen zou hanteren. Het sanctiebeleid ten opzichte van Irak en het lot van de Palestijnen worden daarbij vaak aangehaald. De Arabische media vergelijken de sancties tegen het bewind van Saddam Hoessein, die volgens de meeste Arabieren alleen het Iraakse volk treffen en het regime niet aantasten, met de onwil van het Westen om strafmaatregelen te nemen tegen de regering-Sharon. Het geweld in de bezette gebieden wordt afgeschilderd als een zuivere strijd tussen Goed en Kwaad, waarbij het Westen de kant heeft gekozen van het Kwaad.

In dit licht moet het standpunt van de Arabische bevolking ten aanzien van de terroristische aanvallen in de Verenigde Staten worden geïnterpreteerd. Veel Arabieren – wellicht een meerderheid van de bevolking in veel Arabische staten - kunnen de verleiding niet weerstaan enig begrip te tonen voor de acties van Usama bin Laden. Bovendien laken zij de Amerikaans-Britse aanvallen op Afghanistan in ondubbelzinnige bewoordingen. Dit betekent evenwel niet dat zij ooit zelf bereid zouden zijn tot terroristische daden over te gaan of een zelfde

staatsbestel voorstaan als de Taliban. Het uiten van begrip voor de acties van Bin Laden of van woede over de westerse militaire vergeldingsmaatregelen die het gevolg zijn van de aanslagen van 11 september, vormt veeleer een uitlaatklep voor frustraties jegens het Westen die om redenen van binnenlandse aard zijn aangewakkerd door de Arabische regeringen. Tegelijkertijd mag het ventileren van sympathie voor Bin Laden worden gezien als een subtiële uiting van verzet ten aanzien van de eigen bestuurselite, die door Bin Laden immers verantwoordelijk wordt gesteld voor collaboratie met het decadente Westen.

2 Reacties en dreigingen vanuit minderheidsgroepen in Nederland

2.1 Turkse gemeenschap in Nederland

Sinds eind oktober 2001 kan de stemming binnen de Turkse gemeenschap in ons land als rustig, haast tam, omschreven worden. Zo verloopt de Ramadan ingetogener dan voorgaande jaren. Het feit dat moslims in Nederland veel in het nieuws zijn geweest, en de gevolgen van deze soms ongewenste belangstelling, lijkt Turkse moslims te weerhouden van activiteiten die wederom de aandacht van de media kunnen trekken. De angst voor stigmatisering is alom aanwezig.

Zowel aanhangers van de links-extremistische organisatie DHKP/C, van de Koerdische Arbeiderspartij PKK als van de rechts-nationalistische Grijze Wolven hebben zich min of meer neergelegd bij de Amerikaanse vergeldingspolitiek waartegen in een eerder stadium duidelijk geageerd werd. Met name vanuit de DHKP/C is in eerste instantie stevige taal gebezigd waarin de militaire operaties van de Amerikanen in Afghanistan sterk werden veroordeeld. Gevoelens van medeleven met de burgerbevolking in het getroffen Afghanistan waren hier duidelijk debet aan. Dergelijke gevoelens van sympathie bij de Turkse gemeenschap in Nederland met de Afgaanse bevolking zijn ook in dit stadium van de strijd voelbaar. De Taliban en de Al Qaeda organisatie van Usama bin Laden kunnen daarentegen niet op sympathie rekenen.

De grootste politiek-religieuze beweging onder Turken in Nederland, de Milli Görüs, heeft in publieke debatten steeds afstand genomen van radicale en gewelddadige islamitische organisaties. Toch wordt zij in de media regelmatig aangesproken op de daden van Bin Laden en zijn geestverwanten. De organisatie vreest hierdoor het slachtoffer te worden van onjuiste beeldvorming en in het ergste geval zelfs getroffen te worden door een verbod. Deze angst is temeer gevoed door ontwikkelingen in Duitsland, waar de minister van Binnenlandse Zaken van de deelstaat Beieren Beckstein, heeft gezinspeeld op een verbod van Milli Görüs. In Nederland heeft de organisatie zich tot op heden gemanifesteerd als een vreedzame en op participatie in de Nederlandse samenleving gerichte politiek islamitische beweging.

Van een verscherping van de politieke verhoudingen binnen de Turkse gemeenschap, als gevolg van de aanslagen in de VS en de reacties daarop, is tot op heden niets gebleken. Toch dient hier in de nabije toekomst rekening mee te worden gehouden, bijvoorbeeld als gevolg van een koerswijziging van de Turkse overheid in reactie op de VS-politiek of mogelijke militaire ontwikkelingen in Noord-Irak. Ook een mogelijke aanval van de VS op moslimbroeders elders in wereld (Somalië bijvoorbeeld) kan zijn weerslag hebben op de verhoudingen tussen Turkse moslims in ons land.

De Kaplanbeweging in Nederland

De Turkse gemeenschap telt slechts een klein aantal gewelddadig ingestelde radicale moslims, die met name te vinden zijn in kringen van (al dan niet voormalige) aanhangers van de vanouds op Iran georiënteerde Kaplanbeweging. Sinds 12 december jl. is, als uitvloeisel van de genomen maatregelen ter bestrijding van terrorisme, in Duitsland de radicaal-islamitische organisatie Hilafet Devleti verboden, waaraan zojuist genoemde Kaplanbeweging verbonden is.

De Kaplanorganisatie, die ook enkele vertakkingen naar Nederland heeft, staat bekend onder verschillende namen: Kaplanci's, Hilafet Devleti (Kalifaatstaat), Teblig-beweging of ICCB.

Van oorsprong is deze Turks-islamitische beweging sterk geïnspireerd door de Iraanse revolutie en onderhoudt zij nauwe banden met Teheran. Haar hoofdkwartier is sedert het begin van de jaren tachtig gevestigd in Keulen, waar de oprichter Cemalettin Kaplan jarenlang een fel pleitbezorger was voor een islamitische omwenteling in zijn moederland Turkije. Na zijn overlijden in 1995 is hij opgevolgd door zijn zoon Metin, die in veel mindere mate erin slaagde zijn aanhang te inspireren. Het gevolg was dat de organisatie uiteenviel in sterk rivaliserende facties, die er niet voor terugdeinsden op gewelddadige wijze af te rekenen met opposanten.

In Nederland beheerde de Kaplan-organisatie in haar glorietijd een elftal moskeeën. Door de interne tegenstellingen haakten steeds meer aanhangers af en resteren thans nog slechts drie vestigingen die aan haar te relateren zijn, in Oss, Tilburg en Utrecht. Daarnaast bestaat sinds 1990 - louter op papier - de Stichting Dienaar aan Islam, gevestigd in Papendrecht. Met de oprichting van deze stichting wilde Kaplan senior een uitwijkmogelijkheid creëren voor zijn organisatie in geval van een eventueel verbod in Duitsland.

Binnen de Turkse gemeenschap in Nederland nemen de Kaplanci's een geïsoleerde positie in. Het gaat om zeer kleine aantallen moslims, die een gedachtegoed koesteren dat zeer ver af staat van de meeste Turkse moslims. Zij weten zich daarnaast nauwlettend in de gaten gehouden door de Turkse overheid, die de Kaplanbeweging beschouwt als terroristisch en staatsgevaarlijk en niet nalaat dit ook duidelijk te maken aan West-Europese veiligheidsdiensten.

De Kaplan-organisatie in Nederland geniet sinds jaar en dag de aandacht van de BVD. De voornaamste reden daarvoor is haar anti-democratische en anti-semitische karakter. Een andere reden is dat zij het gebruik van geweld ter realisering van het politiek-religieuze doel niet afwijst en soms zelfs propageert. De Kaplanci's hebben tot op heden in West-Europa echter geen terroristische aanslagen geclaimd en naar alle waarschijnlijkheid ook niet uitgevoerd. Wel hebben er onderlinge afrekeningen plaatsgevonden, reden waarom leider Metin Kaplan momenteel een gevangenisstraf in Duitsland uitzit.

Gezien het verbod in Duitsland is het zeer wel denkbaar dat in Duitsland verblijvende aanhangers van de Kaplanbeweging hun activiteiten zullen verplaatsen naar Nederland. Te denken valt hierbij aan het onderbrengen van financiële tegoeden (bijvoorbeeld via de Stichting Dienaar aan Islam) of het opzetten van een nieuw hoofdkantoor

2.2 De Afghaanse gemeenschap in Nederland na de val van de Taliban

De Afghaanse gemeenschap en het vredesproces in Afghanistan

De val van het Talibanregime in Afghanistan betekent niet alleen een nieuw begin voor de bevolking in het land zelf maar ook voor de miljoenen Afghaanse vluchtelingen buiten Afghanistan, die zich voor het grootste gedeelte in de regio bevinden, maar van wie ook enige honderdduizenden in Westerse landen onderdak hebben gevonden. Voor vele Afghanen in Nederland wordt door het verdwijnen van de Taliban een nieuwe fase ingeluid in de vaak getraumatiseerde relatie met het moederland, waar voor velen pijnlijke herinneringen liggen uit het bloedige conflict van de afgelopen drieëntwintig jaar.

De gebeurtenissen in Afghanistan geven veel Afghanen in Nederland niet alleen grote hoop maar ook veel onzekerheid. Het vredesproces in Afghanistan is immers nog pril. Alom bestaat de vrees voor een herhaling van de burgeroorlog die losbrak na de val van de communisten (1992 tot 1995).

Evident is dat de verdere ontwikkelingen in Afghanistan repercussies zullen hebben voor de Afghaanse gemeenschap in Nederland. Die bestaat immers uit diverse etnische groepen en politieke bewegingen. In Nederland zijn vooral etnische Pashtun, Tadzjieken en Hazara's aanwezig. Met betrekking tot politieke groeperingen moeten vooral de twee organisaties van de voormalige communisten, General Association of Afghan Refugees in the Netherlands (GAARN), de Organisation of National Unity of Afghanistan (ONUA), een vertegenwoordiging van een ultranationalistische Pashtunpartij (Afghan Mellat), aanhangers van wijlen Massoud (één van de aanvoerders van de Noordelijke Alliantie) en aanhangers van de islamistische groepering van Hekmatiar worden genoemd.

Het wordt steeds meer duidelijk dat de Afghaanse gemeenschap in Nederland niet slechts een passieve rol is toebedeeld in het vredesproces in Afghanistan, maar dat zij actief kan bijdragen aan het verder verloop van de ontwikkelingen. De Afghaanse gemeenschap in Nederland is een van de belangrijkste binnen de Afghaanse diaspora in het Westen. Dit geldt niet alleen voor het aantal Afghanen dat in ons land verblijft. Ook met betrekking tot het gemiddelde niveau van voormalige of toekomstige politieke invloed in Afghanistan scoort de Afghaanse gemeenschap zonder twijfel hoog.

Bij dit alles moet wel aangetekend worden dat de betrokkenheid van de meeste Afghanen in Nederland bij hun land van herkomst minder groot is dan bijvoorbeeld bij Turken in Nederland.

De Afghaanse gemeenschap in Nederland telt veel hooggeplaatste figuren uit de diverse regimes die Afghanistan hebben bestuurd en uit een aantal belangrijke strijdgroepen en politieke organisaties die nu een rol spelen

[Redacted text block]

Ook

de Afghaanse organisaties in Nederland die de verschillende vleugels van de voormalige communisten vertegenwoordigen, hebben de banden met hun voormalige kameraden in Europa verder aangehaald (zie paragraaf 2.3).

Het vredesproces in het Afghanistan voegt een dimensie toe aan het onderzoek van de BVD binnen de Afghaanse gemeenschap in Nederland. Voortdurende alertheid blijft gewenst ten aanzien van Afghaanse personen en organisaties die zich te buiten gaan aan schendingen van de democratische rechtsorde. In dit verband valt te denken aan gewelddadigheden of intimidaties gericht tegen andere etnische groepen of politieke tegenstanders binnen de Afghaanse gemeenschap in Nederland. Ook dient daarbij te worden nagegaan of bepaalde personen of organisaties binnen de Afghaanse gemeenschap mogelijk betrokken zijn bij activiteiten die gericht zijn op de verstoring van het vredesproces in Afghanistan. Vanuit de internationale verplichting bij te dragen aan de internationale rechtsorde heeft de Nederlandse overheid tot taak dergelijke vredesversturende activiteiten vanuit de Afghaanse gemeenschap in Nederland tegen te gaan. Verder zal het bestrijden van vredesversturende activiteiten ook bijzonder relevant worden wanneer Nederlandse troepen deel zullen uitmaken van de VN-vredesmacht in Afghanistan.

Risicofactoren bij de verdere ontwikkelingen van het vredesproces

Het is afhankelijk van een aantal risicofactoren of in de nabije toekomst sprake zal zijn van toenemende spanningen onder Afghanen in Nederland, of van vredesversturende activiteiten vanuit de Afghaanse gemeenschap in Nederland. In dit verband moet worden gedacht aan de overblijvende slagkracht van de Taliban vanuit de regio (met name Pakistan), de reactie van de Afghaanse islamitische fundamentalisten (zoals de groeperingen van Rabbani, Hekmatiar en Sayaf) op hun marginalisering binnen het nieuwe Afghaanse politieke leven, de ontevredenheid van een aantal etnische groepen in Afghanistan over een vermeende ondervertegenwoordiging in de nieuwe Afghaanse regering, en het totaal buitenspel blijven staan van bepaalde politieke groepen uit het verleden (zoals de voormalige communisten).

Overblijvende slagkracht van de Taliban

Het verdwijnen van de Taliban uit Afghanistan hoeft nog niet te betekenen dat hun rol volledig is uitgespeeld. De mogelijkheid bestaat nog steeds dat zij zullen trachten terug te slaan, met name vanuit Noord-Pakistan. Belangrijk daarbij is dat in Pakistan (vooral in de twee noordelijke provincies, namelijk in de Noordwestelijke Grensprovincie en in delen van Baloetsjistan) naar schatting ongeveer 25 miljoen Pashtun wonen, met daarnaast nog 1,5 à 2 miljoen Afghaanse vluchtelingen. Van belang is dus de vraag hoe groot de aanhang van de Taliban nog is onder de Pakistaanse Pashtun en de Afghaanse vluchtelingen. Zullen de Taliban van die aanhang gebruik kunnen maken om zich te hergroeperen en terug te slaan? Verder kan men zich afvragen in hoeverre de Taliban op sympathie en ondersteuning kunnen rekenen vanuit andere Afghaanse gemeenschappen in het buitenland, met name die in het Westen.

Reactie van de Afghaanse islamisten op hun recente politieke marginalisering in Afghanistan

Een punt van zorg is de reactie van de Afghaanse islamisten, zoals Rabbani, Hekmatiar en Sayaf, die zich geconfronteerd zien met de pogingen van de nieuwe politieke elite om hun macht zoveel mogelijk te beperken. Zo werd de leider van de Noordelijke Alliantie, Rabbani (een gematigde islamist), aan de kant geschoven door zijn afgevaardigden op de conferentie in Bonn. De radicale islamist Hekmatiar werd afgevaardigd in een van de vier delegaties op de

conferentie in Bonn. Deze delegatie (de Cyprusgroep) heeft kennelijk nauwelijks een inbreng gekregen in de besprekingen. Hekmatiar speelt dan ook geen enkele rol in de nieuwe Afghaanse regering. Hetzelfde geldt voor de eveneens radicale islamist Sayaf, die met zijn groepering een relatief kleine rol speelde binnen de Noordelijke Alliantie.

In Nederland bevinden zich enige aanhangers van Hekmatiar. Er zijn momenteel geen aanwijzingen dat die op de politieke uitsluiting van hun voorman zullen reageren met gewelddadige acties of activiteiten gericht op de versterking van het vredesproces in Afghanistan.

Ondervertegenwoordiging van sommige etnische groepen in de nieuwe Afghaanse regering

Een aantal etnische groepen heeft aangegeven niet tevreden te zijn met zijn rol in de nieuwe Afghaanse regering. Met name de extreem gewelddadige Oezbeekse generaal Dostum heeft zich dreigend uitgelaten. De Afghaans-Oezbeekse bevolkingsgroep in Nederland is echter klein, zodat vanuit deze groep weinig dreiging uitgaat.

Geconstateerd moet ook worden dat het grote overwicht in de nieuwe regering van de vooral door niet-Pashtun gedomineerde Noordelijke Alliantie een ondervertegenwoordiging van de Pashtun met zich meebrengt. Ook dit kan op termijn een groot struikelblok vormen voor het vredesproces in Afghanistan. Op dit moment zijn er geen aanwijzingen dat Pashtun in Nederland op deze ondervertegenwoordiging in Afghanistan willen reageren met geweld of intimidatie in de richting van andere in Nederland aanwezige etnische groepen. Ook zijn er geen signalen dat Pashtun in Nederland activiteiten willen ontplooiën met het doel het Afghaanse vredesproces te verstoren.

Buiten spel blijven van een aantal politieke groepen uit het verleden

Verscheidene organisaties van in Europa verblijvende Afghanen hebben te kennen gegeven teleurgesteld te zijn dat hun geen rol in het vredesproces in Afghanistan is toebedeeld. FAVON (Federatie Afghaanse Vluchtelingen Organisaties, de belangenorganisatie die zegt niet gebonden te zijn aan een religieuze of politieke richting), GAARN en ONUA hebben zich reeds in die zin uitgelaten. Genoemde organisaties zijn niet betrokken bij het vredesproces in Afghanistan; zij waren niet uitgenodigd op de Bonn-conferentie. Een afgevaardigde van FAVON heeft wel deelgenomen aan een officiële VN-schaduwconferentie in Bonn die met adviezen is gekomen over een toekomstige Afghaanse interim-regering.

GAARN-leden behoorden ten tijde van het communistische regime in Afghanistan tot de gematigde Parcham-factie, de ONUA-aanhang tot de radicale Khalq-factie. In een verklaring van 22 november 2001 roept ONUA de Verenigde Naties op alle Afghaanse politieke organisaties actief te betrekken bij het vredesproces. Alleen dan heeft het vredesproces volgens die partij kans van slagen. ONUA is een voorstander van een breedgedragen regering waaraan vertegenwoordigers van alle etnische, politieke en sociale groepen in Afghanistan deelnemen.

Er zijn geen aanwijzingen dat vanuit bovengenoemde organisaties daadwerkelijk acties te verwachten zijn die de spanningen binnen de Afghaanse gemeenschap in Nederland ernstig zullen doen toenemen of die gericht zijn op de verstoring van het vredesproces in Afghanistan.

Terugkeer van Afghanen uit Nederland

Het is onwaarschijnlijk dat de in Nederland wonende Afghanen in grote aantallen terug zullen keren naar hun vaderland. Behalve de onzekere veiligheidssituatie, voltrekt zich op dit moment ook een humanitaire crisis. Door droogte en de al jaren voortdurende burgeroorlog zijn miljoenen Afghanen afhankelijk van buitenlandse humanitaire hulp. Wel zijn er aanwijzingen dat een aantal GAARN-leden zich in Afghanistan bij (eventuele) verkiezingen verkiesbaar wil stellen en mee wil werken aan de wederopbouw van het land. De bereidheid bij sommige GAARN-leden om terug te keren zal wellicht ook ingegeven zijn door de strafrechtelijke onderzoeken die het *Nationaal Opsporingsteam Voor Oorlogsmisdadigers* (NOVO-team) heeft ingesteld naar een groot aantal voormalige Afghaanse communistische kopstukken. Niet uitgesloten is dat sommige GAARN-leden zullen trachten om via Rusland - dat nauwe banden onderhoudt met de Noordelijke Alliantie - invloed terug te winnen in Afghanistan. Tijdens het communistische regime in Afghanistan hebben veel GAARN-leden in Rusland gestudeerd en er goede connecties opgebouwd. Vraag is of de Noordelijke Alliantie en andere Mudjahideengroeperingen zitten te wachten op de terugkeer van de voormalige communisten. De Mudjahideen hebben immers jarenlang strijd geleverd tegen het voormalige communistische regime.

Mogelijke komst van Taliban- en Al Qaeda-strijders naar Nederland

Nederland behoort sinds de jaren negentig tot de belangrijkste bestemmingslanden voor Afghaanse vluchtelingen. Na voorgaande machtswisselingen in Afghanistan zijn grote groepen Afghaanse vluchtelingen naar Nederland gekomen onder wie personen die belangrijke posities hebben bekleed in de machtsstructuren van het verdreven bewind. Zo heeft na de val van het communistische regime in Afghanistan (1992) een grote groep Afghanen in Nederland asiel aangevraagd (en in veel gevallen ook gekregen) die hoge posities bekleedde tijdens het communistische regime. Niet uitgesloten kan worden dat met de huidige machtswisseling in Afghanistan Taliban- en/of Al Qaeda-aanhangers naar Nederland zullen vluchten. Het is mogelijk dat netwerken van moslim-fundamentalisten hierbij faciliterend zullen optreden.

Wanneer gevluchte Taliban- en/of Al Qaeda-aanhangers asiel in Nederland vragen, zal op basis van artikel 1F van het Vluchtelingenverdrag vastgesteld moeten worden of genoemde asielantenn zich schuldig gemaakt hebben aan het plegen van oorlogsmisdaden of misdaden

hebben gepleegd tegen de menselijkheid

2.3 Pakistaanse gemeenschap

Noch de val van het Talibanregime noch de zware slag die toegebracht is aan het Al Qaeda netwerk, heeft veel reacties uitgelokt binnen de Pakistaanse gemeenschap in Nederland. Geconstateerd kan ook worden dat de reacties in Pakistan zelf en in de grote Pakistaanse gemeenschappen in de rest van de wereld (met name in Groot-Brittannië) erg meevielen.

De lauwe reacties hebben naar alle waarschijnlijkheid te maken met de etnische afkomst van de Pakistanen in Nederland en de geringe aanhang van het radicale islamisme onder hen. Bovendien zijn de meeste Pakistani al langer in Nederland woonachtig waardoor de betrokkenheid bij het land van herkomst minder is geworden.

Hoewel de Pashtun in Pakistan ongeveer 15 % van de bevolking uitmaken, bestaat de Pakistaanse gemeenschap in Nederland nauwelijks uit Pashtun maar is de meerderheid afkomstig uit de Punjab. Ook het islamisme, in Pakistan zelf een belangrijke factor in het politieke leven, heeft onder de meerderheid van de Pakistani in Nederland weinig aanhang. Er zijn geen signalen dat de kleine groep radicale islamisten in de Pakistaanse gemeenschap in Nederland (met name de Sipah-e Sahaba, SSP) plannen heeft voor gewelddadige acties in of vanuit Nederland, ter vergelding van de verdrijving van de Taliban uit Afghanistan en de zware slag toegebracht aan het Al-Qaidanetwerk.

2.4 Marokkaanse gemeenschap

Nu de aanslagen in Amerika steeds verder achter ons komen te liggen en de afloop van de strijd in Afghanistan steeds duidelijker contouren krijgt, zijn binnen de Marokkaanse gemeenschap in Nederland de gebeurtenissen geen opvallend onderwerp van gesprek.

Het feit dat er in de strijd in Afghanistan burgerslachtoffers vielen en vallen leidde bij velen in eerste instantie tot onbegrip en veroordeling van het Amerikaanse optreden. Deze gevoelens hebben echter niet geleid tot toegenomen sympathie voor het Taliban-regime of voor Usama bin Laden. De strijd in Afghanistan wordt inmiddels ook vooral gezien als een –te ondersteunen– strijd tegen het terrorisme en wordt veel minder beleefd als een strijd van het westen tegen de islam.

Dit zou echter kunnen veranderen indien de Amerikanen de strijd tegen het terrorisme uitbreiden naar landen als Irak, Somalië of Jemen. De kans bestaat dat een dergelijke verplaatsing van het strijdtoneel wel gevoeld zal worden als aanval tegen de islam. In dat geval zijn niet alleen reacties van de kant van de Marokkaanse gemeenschap maar van alle moslims in Nederland denkbaar.

Hoewel binnen de Marokkaanse gemeenschap momenteel voornamelijk begrip bestaat voor de strijd in Afghanistan en deze ontgaan lijkt van zijn eerdere anti-islamitische lading, maakt men zich binnen die gemeenschap nog onverminderd zorgen over stigmatisering. De criminele gedragingen van een (klein) deel van de Marokkaanse gemeenschap dragen zeker niet bij aan vermindering van dit gevoel. Naar aanleiding van een aantal recente gebeurtenissen in het land blijkt bijvoorbeeld dat binnen de Marokkaanse gemeenschap de vrees bestaat dat de

beschuldigende vinger direct naar hen - als islamiet en als Marokkaan- zal worden uitgestoken. In veel moskeeën wordt de boodschap uitgedragen zich rationeel op te stellen en een voorzichtige houding naar de ontvangende samenleving toe aan te nemen. Ondanks echter de bemoeienissen van imams en het feit dat er nog geen sprake is geweest van escalaties, lijkt het evenwicht tussen de Marokkaanse gemeenschap en de autochtone bevolking kwetsbaar te zijn.

Hoewel de Palestijnse kwestie bij de meeste Marokkanen leeft, is na het recente oplaaien van de strijd in Israël weinig steunactiviteit binnen de Marokkaanse gemeenschap te bespeuren. Van deelname door Marokkaanse organisaties of individuen aan de aankomende traditionele Jeruzalemdemonstratie op de laatste vrijdag van de Ramadan, is -net als andere jaren- nog niets gebleken. Wel is door de voorzitter van het bestuur van de Noeroel moskee in Den Haag een oproep gedaan aan Marokkaanse en Turkse organisaties deel te nemen aan een stille tocht voor Palestina. Of deze organisaties aan de oproep gehoor zullen geven valt te bezien, gezien het feit dat de voorzitter van het moskeebestuur omstreden is binnen de betrokken Marokkaanse en Turkse organisaties. Mede vanwege vrees voor stigmatisering van eventuele Marokkaanse deelnemers aan de tocht voelt de UMMON weinig voor deelname. Onduidelijk is overigens wanneer de stille tocht plaats zou moeten vinden.

Van alle initiatieven die na 11 september ontstonden om samenwerkingsverbanden tussen moslimorganisaties onderling en tussen moslimorganisaties en niet-moslimorganisaties tot stand te brengen, is vooralsnog slechts één initiatief overgebleven. Op initiatief van minister van Boxtel is dhr. Sini (voorzitter van de Stichting Islam en Burgerschap) belast met het vormen van een centraal moslimorgaan welke als gesprekspartner voor de Nederlandse overheid moet gaan optreden. Op 11 november 2001 zijn hiertoe alle Marokkaanse en Turkse organisaties bijeengekomen. Ondanks het feit dat scepsis bestaat ten aanzien van de persoon Sini en men over het algemeen niet bijzonder enthousiast was over het initiatief, hebben alle organisaties zich in principe bereid verklaard zich in te zetten. Maar nu reeds zijn er geluiden dat de Nederlandse Moslim Raad en de Stichting Omroep Allochtonen hun autonome positie niet wensen op te geven en zich aan het initiatief willen onttrekken. Ook Milli Görüs zou twijfelen over deelname aan de Sini-groep.

Voor zover bekend, zijn er nog geen banden vastgesteld tussen de op 28 november jl. in Hamburg gearresteerde Marokkaan Mounir al-Motassedeq en personen of organisaties in Nederland. El-Motassedeq wordt ervan verdacht betrokken te zijn bij de aanslagen in de VS. Volgens de media zou hij nauwe banden hebben gehad met Mohamed Atta en met Marwan al-Shehhi.

2.5 Somalische gemeenschap in Nederland

Het recente verbod op de activiteiten van de Somalische Al-Barakaatgroep heeft een direct effect op de Somalische gemeenschap in Nederland. Somaliërs in het buitenland die geld naar (familie in) Somalië willen sturen konden dit uitsluitend via de Barakaatgroep doen. Met het afsluiten van deze mogelijkheid is daarmee ook voor de Somaliërs in Nederland een acuut probleem ontstaan. Op dit moment is geen informatie voorhanden over mogelijke reacties vanuit de Somalische gemeenschap in Nederland op de recente ontwikkelingen.

2.6 Iraanse en Iraakse gemeenschap

Irak

Eventuele vergeldingsacties jegens Irak worden binnen de Iraakse gemeenschap in het algemeen niet op voorhand veroordeeld, zolang dergelijke acties expliciet gericht zijn op het ten val brengen van het regime van Saddam Houssein. Uiteraard zou de stemming in de gemeenschap om kunnen slaan indien eventuele vergeldingsacties niet zouden resulteren in omverwerping van het regime, maar wel veel burgerslachtoffers zouden gaan eisen. Met het oog op het bovenstaande is opmerkelijk dat Irak pogingen onderneemt de bestaffing van de ambassade in Den Haag uit te breiden. Het belang van Nederland lijkt hierdoor enigszins te worden opgeschroefd. Onduidelijk is echter wat precies de bedoeling van de uitbreiding is.

Overigens moet worden opgemerkt dat het merendeel van de in Nederland verblijvende Iraki's sjiïeten zijn. Voor hen heeft Osama bin Laden bij lange na niet de symbolische status die hij binnen soennietische kring wel geniet.

Iran

Van officiële Iraanse zijde is de suggestie gewekt dat (leden van) de Iraanse oppositiegroepering Mujahedin-e Khalq banden zouden/zou onderhouden met de Taliban / Al Qaeda en naar Afghanistan afgereisd zouden zijn. Gelet op de gebruikelijke strategie van Iraanse zijde moet er ernstig rekening mee worden gehouden dat deze beweringen gezien moeten worden in de context van de Iraanse strijd tegen deze organisatie.

2.7 De Molukse gemeenschap in Nederland

De strijd tegen het terrorisme is ook van invloed op de religieuze verhoudingen binnen het grootste moslimland ter wereld, Indonesië. Aanvankelijk leek 2001, zeker in vergelijking met 2000, relatief rustig te verlopen. De gebeurtenissen van 11 september hebben echter ook hun weerslag op de etnische en religieuze verhoudingen binnen de Indonesische archipel. Radicaal-islamitische strijdgroepen lijken opnieuw de strijdbijl op de Molukken (en nu ook op Sulawesi) te hebben opgegraven. Bovendien sijpelen de laatste weken weer berichten naar buiten over aanvallen van islamitische strijdgroepen tegen christelijke Molukse kampongs. Ook binnen Ambon-stad is sprake van een hernieuwde opleving van geweld.

Na de aanslagen in de Verenigde Staten zijn diverse berichten in de Indonesische pers verschenen waarin, onder verwijzing naar Amerikaanse bronnen, werd beweerd dat de radicaal-islamitische Laskar Jihad zou beschikken over banden met het Al-Qaeda netwerk. Vaststaat dat Laskar Jihadleider Thalib in de jaren tachtig enige tijd met Usama Bin Laden in de Pakistaanse grensstad Peshawar heeft vertoefd. Enkele maanden geleden maakte Thalib echter zelf bekend dat hij een aanbod om samen te werken met het Al Qaeda netwerk had afgeslagen omdat Bin Laden niet 'zuiver' in de leer zou zijn.

De opstelling van de Indonesische regering is tot dusverre weinig overtuigend. Tot nu toe lijkt president Megawati niet in staat te zijn een einde te maken aan het herhaaldelijk oplaaierende geweld binnen de Indonesische republiek. Alhoewel Megawati zich aanvankelijk achter de Amerikaanse regering schaarde, nam ze onder druk van radicale islamitische groeperingen in een later stadium weer afstand van het Amerikaanse optreden. Bovendien heeft zij geen vat op de mogelijk verborgen agenda van islamitische voormannen zoals Amin Raïs, die het geweld van Lasker Jihad op de Molukken weliswaar niet goedkeurt, maar evenmin geneigd is Lasker Jihad onder controle te brengen.

De houding van de Indonesische vice-president belast met de veiligheidssituatie op de Molukken, Hamza Haz, kan niet anders worden gekwalificeerd als passief. Datzelfde geldt ook voor het Indonesische leger dat in overgrote meerderheid uit moslims bestaat. Herhaaldelijk duiken er beschuldigingen op dat het leger niet bereid is om daadwerkelijk op te treden tegen radicaal-islamitische jihad strijders.

De Nederlandse inspanningen in EU-verband, gericht op de terugkeer van rust en stabiliteit op de Molukken, worden in Molukse kringen als marginaal beoordeeld. In de optiek van vooral het activistische deel van de Molukse gemeenschap heeft Nederland alleen maar oog voor haar economische en politieke belangen in Indonesië, zelfs als dit ten koste gaat van elementaire mensenrechten op de Molukken.

De recente veroordeling van enkele Molukse activisten tot relatief zware gevangenisstraffen vanwege betrokkenheid bij gewelddadige activiteiten, gevoegd bij de gespannen situatie op de Molukken, kan de gevoelens van onvrede binnen de Molukse gemeenschap tegen de Nederlandse overheid opnieuw doen aanwakkeren. Veel Molukkers hebben immers nog familieleden of vrienden wonen in dorpen die door radicaal-islamitische strijdbendes zijn aangevallen en verwoest.

Vooralsnog heeft de gespannen situatie op de Molukken alsmede bovengenoemde veroordelingen niet geleid tot een polarisatie tussen de kleine groep islamitische Molukkers in Nederland en de overgrote christelijke meerderheid. Indien het geweld op de Molukken echter aan blijft houden en er sprake blijkt te zijn van min of meer doelbewuste passiviteit van de Indonesische regering ten opzichte van het geweld, kan een situatie ontstaan waarbij christelijke en islamitische Molukkers zich van elkaar afwenden en, in plaats van de dialoog, de confrontatie met elkaar zullen zoeken. Op dit moment beschikt de BVD niet over concrete aanwijzingen in deze richting.

Geruchten als zouden Lasker Jihad strijders onderweg naar Nederland zijn of alreeds gearriveerd, lijken hoogst onwaarschijnlijk. Ook bij vorige gelegenheden bleek geen spoor van bewijs te kunnen worden gevonden voor deze beweringen. Niettemin kunnen dergelijke geruchten samen met de instabiliteit op de Molukken zelf wel een bijdrage leveren aan een nerveuzer wordend klimaat binnen de Molukse gemeenschap. Ter illustratie daarvan kan worden verwezen naar een recente demonstratie van Zuid-Molukkers op 8 december jl. tegen de gewelddadigheden op de Molukken. Deze trok meer demonstranten dan in vele jaren gebruikelijk.

De gebeurtenissen van vorig jaar tonen aan dat de emoties binnen de Molukse gemeenschap, ook al betrof het indertijd slechts enkele actievoerders, in korte tijd hoog kunnen oplopen zodat blijvende alertheid geboden is.

2.8 Palestijnse gemeenschap

Op de laatste vrijdag van de Ramadan (14 december) vond in Den Haag de jaarlijkse Jeruzalem-demonstratie plaats. Deze demonstratie is indertijd door ayatollah Khomeiny uitgeroepen ter ondersteuning van de aanspraken van de islam op de stad Jeruzalem. In de afgelopen decennia was deze demonstratie een belangrijke graadmeter ter bepaling van de omvang van het meest radicale segment van de islamitische gemeenschap in Nederland en de emoties die daarbinnen spelen.

Tegen de achtergrond van de extreme gewelddadigheden van dit moment in het Midden-Oosten en de gewapende strijd tegen het Taliban-regime en Al Queda in Afghanistan, zou verwacht mogen worden dat de opkomst dit jaar bijzonder groot zou zijn en dat de gemoederen hoog zouden oplopen. Dat diezelfde middag in de Nieuwe Kerk van Den Haag de Spinoza-prijs uitgereikt zou worden aan de voorzitter van de Israëlitische Vrede Nu-beweging, maakte de kans op ongewenste taferelen nog eens extra groot.

Achteraf kan vastgesteld worden dat de demonstratie rustig is verlopen en dat zich geen vervelende confrontaties hebben voorgedaan. Het rustige verloop had niet alleen te maken met de strikte voorwaarden van de politie en de getroffen veiligheidsmaatregelen, maar is ook toe te schrijven aan een ongewoon lage opkomst van demonstranten. De reden hiervoor moet worden gezocht in een breed binnen de Nederlandse moslimgemeenschap gevoelde behoefte om niet weer in negatieve zin de schijnwerpers van de media en de samenleving op zich gericht te krijgen. Dat geldt blijkbaar ook voor een groot deel van de meer radicale moslims.

De deelnemers van de demonstratie waren grotendeels van Turkse origine, onder wie enkele uit Duitsland afkomstige leden van de onlangs aldaar verboden verklaarde Kaplan-beweging. Bij de demonstratieve optocht hebben zich ditmaal een viertal Nederlandse neo-nazi's gevoegd. Onder hen bevond zich de Groningse activist Eite Homan die, mede vanwege zijn antipathie jegens joden, positief staat tegenover de Palestijnse vrijheidsstrijd.

. Overigens zijn er voorafgaand aan de demonstratie geen spandoeken of borden met discriminerende uitingen door de politie in beslag genomen.

3 Politiek gewelddadig activisme

3.1 Interetnische conflicten

Alhoewel er op dit moment nog te weinig cijfermateriaal over incidenten in de periode vòòr 11 september voorhanden is, was er na de aanslagen in de VS door zowel de BVD als de verschillende RID-functionarissen en [REDACTED] (RU Leiden) een stijging waargenomen van het aantal incidentmeldingen. Deze stijging is deels te verklaren door de toegenomen aandacht voor deze problematiek bij de politie en de pers, waardoor incidenten sneller gemeld worden. Een andere verklaring is de wellicht grotere aangiftebereidheid onder allochtonen.

Uit de tot nu toe verzamelde gegevens blijkt dat er zich in Nederland sinds de aanslagen meer dan zestig ernstige gevallen van anti-islamitisch geweld hebben voorgedaan. Deze incidenten hebben vooral plaatsgehad in september en de eerste helft van oktober, daarna is het aantal incidenten sterk gedaald. Onder deze gevallen worden niet de incidenten gerekend waarbij sprake was van discriminatie, belediging of willekeurige bekladdingen. Een deel van deze incidenten viel (vanwege eventueel achtergelaten leuzen) te relateren aan de gebeurtenissen in de VS.

Opvallend is dat de daders hun agressie veelal richtten op objecten met een sterke islamitische symboolfunctie, zoals moskeeën en islamitische scholen. Zo waren sinds 11 september meer dan twintig moskeeën in Nederland het doelwit van (telefonische of schriftelijke) bedreigingen, bekladdingen, vernielingen en (enkele pogingen tot) brandstichting. Ook enkele islamitische stichtingen, culturele centra en koranscholen waren het doelwit. De gewelddaden waren veelal op amateuristische wijze uitgevoerd waardoor de schade in de meeste gevallen beperkt bleef. Verscheidene allochtonen van kennelijk Arabische of Turkse komaf werden op straat verbaal agressief bejegend door autochtone Nederlanders. Tot op heden zijn er nauwelijks meldingen binnengekomen over pogingen tot mishandelingen of andere gewelddaden met lichamelijk letsel tot gevolg. Uitzondering hierop is het bericht dat op 16 oktober jl. in Apeldoorn twee mariniers doelbewust met hun auto op een Nederlander van Turkse afkomst zijn ingereden, waarna de laatste met verscheidene botbreuken moest worden opgenomen in het ziekenhuis.

Ook enkele christelijke kerken zijn het doelwit geweest van vandalen. Onder andere in Amsterdam werden enkele molotov-cocktails tegen een kerk gegooid. De daders, een achttal jongeren van Turkse komaf, gaven na hun aanhouding aan dat hun daad ingegeven was als reactie op de brandstichtingen in moskeeën.

Aangezien een deel van de incidenten niet openlijk werd gepleegd, is er weinig informatie over de motieven van de daders. De grote verscheidenheid en de amateuristische uitvoering van de gewelddaden, voedt de gedachte dat het overgrote deel van de gewelddaden niet politiek gemotiveerd of geregisseerd is. Veel incidenten lijken te zijn voortgekomen uit impulsieve woede, wrok en machteloosheid over de aanslagen: gevoelens zijn botgeviert op allochtonen en Nederlanders van allochtone afkomst. Enkele regio's signaleerden een toegenomen spanning tussen autochtonen en allochtonen. Mogelijk hebben de gebeurtenissen in Amerika ook als een katalysator gewerkt op al langer bestaande interetnische spanningen. Naast xenofobe motieven zou een deel van de incidenten louter te wijten zijn aan imitatiegedrag.

De BVD beschikt op dit moment niet over concrete aanwijzingen dat extreem rechtse organisaties direct betrokken zijn bij de verschillende incidenten. Desondanks vindt onderzoek plaats of individuen met een extreem rechtse achtergrond mogelijk te maken hebben gehad met enkele specifieke incidenten. De aandacht gaat daarbij uit naar leden van neonazistische groeperingen als de Nederlandse Volks-Unie (NVU) en Stormfront Nederland (SFN). Op grond van de bijzonder sterke anti-allochtone en anti-islamitische sentimenten binnen die organisaties is de kans op incidentele, spontane acties vanuit hun aanhang reëel. Individuele leden waren in het verleden meermalen verantwoordelijk voor ernstige misdrijven als grafbekladdingen en mishandelingen van migranten.

Daarnaast doet de BVD onderzoek naar de mogelijke betrokkenheid bij de incidenten van "ongeorganiseerd rechts": subculturen met een hang naar het extreem rechtse gedachtegoed als skinheads en gabbers. In Nederland bevinden zich enkele losse, ongeorganiseerde groepen jongeren die in het verleden verantwoordelijk konden worden gehouden voor enkele ernstige racistische incidenten.

Vanuit de extreem rechtse organisaties wordt nog altijd zeer terughoudend gereageerd op de aanslagen en de gevolgen ervan. Ondanks de kans om bij de komende verkiezingen politiek gewin te behalen met een anti-islamitisch standpunt, heeft men zich tot op heden onthouden van commentaar. Op de "webstek" van de Nieuwe Nationale Partij (NNP) wordt slechts een anti-Bin Ladenposter aangeboden. In kringen rond de NNP en de Centrum Democraten (CD) heerst beduchtheid dat uitspraken verkeerd worden uitgelegd en tegen hen gebruikt zullen worden.

Uit kringen rond de "gematigde" NNP en CD valt te horen dat Leefbaar Nederland (LN), met het aantreden van Pim Fortuyn als lijsttrekker, veel kiezers bij extreem rechts zal wegtrekken. Fortuyn heeft zich na 11 september onverzoenlijk uitgelaten over de islam en zijn vertegenwoordigers in Nederland. Dergelijke retoriek, die al decennia lang door Janmaat c.s. wordt gebezigd, valt zeer goed bij de extreem rechtse achterban. Niet alleen leden van groeperingen als de NNP en de CD, maar ook die van onversneden neonazistische groeperingen als de NVU en het SFN, hebben dan ook al aangegeven tijdens de landelijke verkiezingen op Fortuyn te zullen gaan stemmen. Tijdens het LN-congres waar Fortuyn tot lijsttrekker gekozen werd, hebben enkele actieve NNP-leden folders rondgedeeld waarin zij hun steun uitspraken voor de ideeën van Fortuyn

4 Mogelijk gebruik van NBC of ICT wapens door terroristen

Miltvuur

Het aantal landelijke meldingen van verdacht poeder in brieven, pakjes en anderszins is sinds een aantal weken over haar hoogtepunt heen. Ging het in de laatste dagen van oktober nog over soms tien pakketjes per dag die ter verificatie naar onderzoeksinstelling ID-Lelystad werden gestuurd, vanaf de eerste weken van november namen deze aantallen drastisch af. Alleen de Amerikaanse en Israëlische ambassade in Den Haag ontvingen een poederbrief. Bij alle tot dusver in ons land geregistreerde en door ID-Lelystad onderzochte meldingen (ruim 100) ging het om vals alarm. Een aantal van de verzenders kon worden aangehouden, en enkele cel- en taakstraffen zijn inmiddels door de rechter uitgedeeld.

